

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

05 серпня 2022 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 24

Рада суддів України є вищим органом суддівського самоврядування, який забезпечує виконання рішень з'їзду суддів України, здійснює контроль за їх виконанням, вирішує питання внутрішньої діяльності судів. Рада також сприяє створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утвердження незалежності та авторитету суду, забезпечення захисту суддів від втручання в судову діяльність, підвищення професійного рівня суддів та працівників апарату судів, а також підвищення рівня роботи з кадрами у судовій системі.

Останнім часом до Ради суддів України надходять звернення від судів щодо збереження за суддями, призваними на військову службу, суддівської винагороди.

У зв'язку з запровадженням в Україні правового режиму воєнного стану на захист нашої країни стала чимала кількість суддів судів різних інстанцій та юрисдикцій.

Рішенням Ради суддів України №10 від 14.03.2022 року затверджені окремі рекомендації організації роботи судів та суддів в умовах воєнного стану. Відповідно до цих рекомендацій суддівська винагорода у розмірі посадового окладу та доплат, визначених частиною другою статті 135 Закону України "Про судоустрій та статус суддів", виплачується якщо суддя увільнений від виконання обов'язків з відправлення правосуддя у зв'язку із призовом на військову службу під час мобілізації на особливий період або не здійснює правосуддя з незалежних від нього причин (закінчення строку повноважень, тимчасове зупинення роботи суду, тимчасове зупинення відправлення правосуддя тощо).

19 липня 2022 набрав чинності Закон України від 01 липня 2022 року № 2352-ІХ "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин".

Шляхом прийняття вказаного нормативно-правового акту законодавець намагався вирішити найбільш нагальні питання щодо подолання гострих воєнних викликів, які постали перед роботодавцями в частині організації трудових відносин та забезпечення трудових прав працівників, крізь призму

підвищення ефективності їх організації як під час воєнного стану, так і за мирних умов.

Так, у частині третій статті 119 Кодексу законів про працю України слова "зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток" замінені на слова "зберігаються місце роботи і посада". Тобто середній заробіток як соціальна гарантія для працівників на час виконання державних або громадських обов'язків перестав існувати в національному законодавстві.

З огляду на внесені законодавцем зміни виникає питання щодо виплати суддівської винагороди суддям.

Адже судді, які не здійснюють правосуддя у зв'язку з припиненням правосуддя внаслідок тимчасового зупинення роботи суду, зберігають місце роботи, посаду та отримують суддівську винагороду, а судді, які не здійснюють правосуддя у зв'язку з призовом на військову службу і не здійснюють правосуддя внаслідок цих обставин – таку винагороду можуть не отримувати.

Можуть бути і випадки, коли суддя спочатку перестав відправляти правосуддя внаслідок зупинення роботи суду, а у подальшому був призваний на військову службу.

При вирішенні даного питання Рада суддів України виходить з такого.

За усталеною практикою призвані на військову службу під час мобілізації до Збройних Сил України судді були увільнені від виконання обов'язків із відправлення правосуддя в судах, до штату яких вони зараховані, відповідними локальними розпорядчими актами. При цьому, на період проходження військової служби за ними зберігалось місце роботи, займана посада та суддівська винагорода.

Відповідних підхід, окрім зазначених вище положень статті 119 Кодексу законів про працю України, додатково узгоджувався з усталеною позицією Конституційного Суду України, який у своїх рішеннях неодноразово висловлював позиції щодо незалежності суддів, зокрема їх належного матеріального забезпечення, зміни розміру суддівської винагороди, рівня довічного грошового утримання суддів у відставці (рішення Конституційного Суду України від 24 червня 1999 року № 6-рп/99, від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 01 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 18 червня 2007 року № 4-рп/2007, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 03 червня 2013 року № 3-рп/2013, від 19 листопада 2013 року № 10-рп/2013, від 08 червня 2016 року № 4-рп/2016, від 04 грудня 2018 року № 11-рп/2018, від 18 лютого 2020 року № 2-рп/2020, від 11 березня 2020 року № 4-рп/2020.

Зокрема, Конституційний Суд України послідовно вказував: однією з конституційних гарантій незалежності суддів є особливий порядок фінансування судів; встановлена система гарантій незалежності суддів не є їхнім особистим привілеєм; конституційний статус судді передбачає достатнє матеріальне забезпечення суддів як під час здійснення ними своїх повноважень (суддівська винагорода), так і в майбутньому у зв'язку з досягненням пенсійного віку (пенсія) чи в наслідок припинення повноважень

і набуття статусу судді у відставці (щомісячне довічне грошове утримання); гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу, поширюється на всіх суддів України та є необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом; суддівська винагорода є гарантією незалежності судді та невід'ємною складовою його статусу; зменшення органом законодавчої влади розміру посадового окладу судді призводить до зменшення розміру суддівської винагороди, що у свою чергу, є посяганням на гарантію незалежності судді у виді матеріального забезпечення та передумовою впливу як на суддю, так і на судову владу в цілому.

Необхідно наголосити, відповідно до частини першої статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатись іншими нормативно-правовими актами.

Закон передбачає вичерпний перелік обмежень у виплаті суддівської винагороди і перебування на військовій службі не є таким випадком.

Одночасно частина десята статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" вказує на те, що суддя, який не здійснює правосуддя (крім випадків тимчасової непрацездатності, перебування судді у щорічній оплачуваній відпустці), не має права на отримання доплат до посадового окладу.

У своєму рішенні №35 від 03.09.2021 року Рада суддів України вже висловлювала позицію та звертала увагу розпорядників бюджетних коштів органів судової влади, що суддя, який не здійснює правосуддя через обставини, що не залежать від нього особисто або не обумовлені його поведінкою, має право на отримання доплат до посадового окладу з дня ухвалення Рішення Конституційним Судом України від 04.12.2018 №11-р/2018 у справі №1-7/2018.

Обмеження у виплатах доплат суддям, які не відправляють правосуддя на підставі частини 10 статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" від 2 червня 2016 року №1402-VIII з наступними змінами допустимо лише у випадку притягнення їх до кримінальної чи дисциплінарної відповідальності, наслідком чого є відсторонення судді від посади чи від здійснення правосуддя, а будь-які обмеження виплат доплат до посадового окладу суддям, які не здійснюють правосуддя з незалежних від них підстав, є недопустимими та такими, що суперечать Конституції України та Рішенню Конституційного Суду України від 04 грудня 2018 року №11-р/2018 у справі №1-7/2018.

З метою приведення вимог чинного законодавства у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 04.12.2018 №11-р/2018 у справі №1-7/2018 та усунення будь-яких суперечностей в тлумаченні згаданого рішення Конституційного Суду України Радою суддів України зверталась до суб'єктів законодавчої ініціативи з пропозицією визнати частину 10 статті 135 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" від 2 червня 2016 року №1402-VIII з наступними змінами такою, що втратила чинність.

Законодавцем відповідна пропозиція Ради суддів України наразі не розглянута.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України Указом Президента України від 24.02.2022 року №64/2022 із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено воєнний стан.

Рада суддів України вважає військову агресію Російської Федерації проти України обставиною, яка не залежить від суддів і не обумовлена їх поведінкою, адже саме ця обставина призвела до того, що окремі судді перестали відправляти правосуддя.

З огляду на це та з урахуванням конституційних гарантій незалежності суддів, пріоритетності норм Конституції України та Закону України "Про судоустрій і статус суддів України" над іншими нормами законодавства Рада суддів України приходить до висновку, що суддям, увільненим від виконання обов'язків з відправлення правосуддя у зв'язку із призовом на військову службу під час мобілізації суддівська винагорода має виплачуватися у повному обсязі.

Крім того, частиною першою статті 12 Закону України від 01 липня 2022 року № 2352-ІХ "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин", визначено, що у період дії воєнного стану надання працівнику щорічної основної відпустки за рішенням роботодавця може бути обмежено тривалістю 24 календарні дні за поточний робочий рік.

Згідно зі статтею 1 Закону України "Про відпустки" державні гарантії та відносини, пов'язані з відпусткою, регулюються Конституцією України, цим Законом, Кодексом законів про працю України, іншими законами та нормативно-правовими актами України.

Рада суддів України вважає за необхідне наголосити, що Закон України "Про судоустрій і статус суддів" – це спеціальний нормативно-правовий акт, який визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, а також регламентує статус професійного судді та трудові відносини із суддями.

Закон України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" від 15.03.2022 № 2136-ІХ є частиною законодавства про працю та застосовується до тих правовідносин, стосовно яких в Законі України "Про судоустрій і статус суддів" відсутнє правове регулювання.

Відповідно до статті 136 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю 30 робочих днів з виплатою, крім суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу. Суддям, які мають стаж роботи понад 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 15 календарних днів.

Отже, особливості надання та оплати щорічної оплачуваної відпустки регулюються виключно статтею 136 Закону України "Про судоустрій і статус суддів".

Також у зв'язку із запровадженням воєнного стану розпочалася та триває процедура відряджень суддів.

За наявною в Раді суддів України інформацією у різних судах існує різна практика зарахування відряджених суддів до штату (в окремих судах відряджені судді не зараховуються до штату), виплати їм доплат до посадового окладу при виплаті суддівської винагороди тощо.

У рішенні №9 від 07.02.2018 року Рада суддів України роз'яснювала окремі аспекти організації роботи відряджених суддів.

Враховуючи раніше висловлену позицію Ради про те, що голова суду, до якого відряджено суддю, зобов'язаний видати наказ про зарахування такого судді до штату і що з цього моменту він стає повноправним членом колективу та має право брати участь в роботі органів суддівського самоврядування, Рада суддів України вважає за необхідне звернути увагу всіх судів України на таке:

- з моменту зарахування відрядженого судді до штату іншого суду такий суддя має право брати участь в діяльності органів суддівського самоврядування, що включає його право обиратися та бути обраним на адміністративну посаду;

- у випадку, якщо відряджений суддя раніше обіймав адміністративну посаду, то його повноваження на адміністративній посаді припиняються, а отже він втрачає право на отримання доплати до посадового окладу за перебування на адміністративній посаді;

- відряджений суддя, який мав доступ до державної таємниці зберігає право на отримання доплати до посадового окладу за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, до моменту припинення такого доступу компетентним органом;

- розмір регіонального коефіцієнту, який застосовується до базового посадового окладу відрядженого судді, визначається виходячи із кількості населення у населеному пункті, де розташований суд, до якого відряджено суддю, а у випадку якщо суд, до якого відряджено суддю, розміщується в декількох населених пунктах – застосовується регіональний коефіцієнт за місцезнаходженням органу, який провів державну реєстрацію суду, до якого відряджено суддю.

В той же час частиною 5 статті 55 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" визначено, що Порядок відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, погодженим з Державною судовою адміністрацією України.

Підпунктом 5 пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України від 4 червня 2020 року № 679-ІХ "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо відрядження суддів та врегулювання інших питань забезпечення функціонування системи правосуддя в період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України" (далі - Закон № 679-ІХ) передбачено, що Вища рада правосуддя у період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ухвалює без рекомендації чи подання Вищої

кваліфікаційної комісії суддів України рішення, зокрема, про внесення змін до порядку відрядження судді до іншого суду тієї самої спеціалізації.

Рішення Вищої ради правосуддя від 24.01.2017 № 54/0/15-17 затверджено Порядок відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації (як тимчасового переведення) – далі Порядок.

Пунктом першим розділу VI Порядку визначено, що суддям, які направляються у відрядження як тимчасове переведення судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації, виплачується суддівська винагорода та відшкодовуються витрати в порядку і розмірі, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 року № 98 "Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів".

Пунктом другим розділу VI Порядку передбачено, що розмір суддівської винагороди, що підлягає виплаті в суді, до якого суддю відряджено, визначається Законом України "Про судоустрій і статус суддів", але не може бути меншим за розмір суддівської винагороди, що виплачувалась (підлягала сплаті) судді в суді, з якого його було відряджено.

Наведене означає, що відрядженому судді суддівська винагорода має бути розрахована відповідно до вимог Закону України "Про судоустрій і статус суддів". Після цього розрахований розмір суддівської винагороди слід порівняти із розміром суддівської винагороди, яка виплачувалась (підлягала сплаті) судді в суді, з якого його було відряджено.

У випадку, якщо розмір розрахованої суддівської винагороди є меншим за розмір суддівської винагороди, яка виплачувалась (підлягала сплаті) судді в суді, з якого його було відряджено, виплаті підлягає суддівська винагорода у розмірі, що виплачувалась (підлягала сплаті) судді в суді, з якого його було відряджено.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. щодо виплати суддівської винагороди, надання відпустки суддям в умовах воєнного стану, відповідно до частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (з подальшими змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а :

1. Звернути увагу розпорядників бюджетних коштів органів судової влади, що суддям, увільненим від виконання обов'язків з відправлення правосуддя у зв'язку із призовом на військову службу під час мобілізації виплачується суддівська винагорода та передбачені законом доплати до посадового окладу.

2. Питання надання та оплати щорічної оплачуваної відпустки суддям регулюються виключно статтею 136 Закону України "Про судоустрій і статус

суддів", положення частини першої статті 12 Закону України від 01 липня 2022 року № 2352-ІХ "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин" до цих правовідносин не застосовуються.

3. З моменту зарахування відрядженого судді до штату іншого суду такий суддя має право брати участь в діяльності органів суддівського самоврядування, що включає його право обиратися та бути обраним на адміністративну посаду.

4. У випадку, якщо відряджений суддя раніше обіймав адміністративну посаду, то його повноваження на адміністративній посаді припиняються, а отже він втрачає право на отримання доплати до посадового окладу за перебування на адміністративній посаді. Отримання відповідної доплати відряджений суддя набуває права лише у випадку обрання його на адміністративну посаду у суді, до якого його відряджено.

5. Відряджений суддя, який мав доступ до державної таємниці, зберігає право на отримання доплати до посадового окладу за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, до моменту припинення такого доступу компетентним органом;

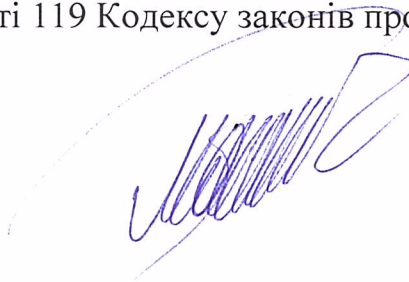
6. Розмір регіонального коефіцієнту, який застосовується до базового посадового окладу відрядженого судді, визначається виходячи із кількості населення у населеному пункті, де розташований суд, до якого відряджено суддю, а у випадку якщо суд, до якого відряджено суддю, розміщується в декількох населених пунктах – застосовується регіональний коефіцієнт за місцезнаходженням органу, який провів державну реєстрацію суду, до якого відряджено суддю.

7. У випадку, якщо розмір суддівської винагороди, розрахований з дотриманням пунктів 4-6 цього рішення є меншим за розмір суддівської винагороди, яка виплачувалась (підлягала сплаті) відрядженому судді в суді, з якого його було відряджено, суддівська винагорода підлягає виплаті у розмірі, що виплачувалась (підлягала сплаті) судді в суді, з якого його було відряджено.

8. Внести зміни до Окремих рекомендації організації роботи судів та суддів в умовах воєнного стану, затверджених Рішенням Ради суддів України №10 від 14.03.2022 року:

- виключити з пункту третього розділу другого словосполучення "(на підставі частини третьої статті 119 Кодексу законів про працю України)".

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч